

Бібліографічні посилання

1. Бахин В.П. Преступная деятельность как объект криминалистического изучения : лекция /В.П. Бахин, Н.С. Карпов. – К., 1999.
2. Криминалистика : учебник для вузов / отв. ред. Н.П. Яблоков. – М., 1995.
3. Салтевський М.В. Криміналістика (у сучасному викладі) : підручник / М.В. Салтевський. – К., 2005.
4. Хайрусов Д.С. Источники и методы криминалистического исследования преступной деятельности. / Д.С. Хайрусов, Л.А. Щербич. – М., 2008.

Оржинская Э.И. Содержание элементов преступной деятельности. Раскрыта суть основных элементов механизма преступной деятельности, которые предложены современной криминалистической наукой.

Ключевые слова: криминалистика, субъект преступной деятельности, объект, мотив, цель, механизм преступной деятельности, время, место, орудие и способы совершения преступления.

Orzhynska E.I. Content of criminal activity elements. The author revealed the essence of the main elements of criminal activity mechanism, proposed by modern forensic science. These include: subject, motive, purpose, object or subject (victim) of mechanism criminal activity, the process, the means of criminal activity mechanism.

The most important element of the mechanism is considered criminal activity, since it determines the specificity of certain types of crimes, separates them together.

It is believed that the mechanism and the process of criminal activity should be based on these elements of the method of crime. This is due to the fact that the way - is the external form, which expressed the criminal acts that specific techniques and methods used during the criminal assault. The author suggests to understand the way of criminal activity as a complex (system) of objectively and subjectively determined action to prepare, commit and conceal a crime that meet the general criminal intent to achieve this goal. It is believed that this definition of the way of crime corresponds to nature of the process of criminal activity.

By defining criminal activity as some ongoing at the time of system of criminals vital activity, rather than as individual criminal acts, the most expedient proposed to consider the process of criminal activity by the above general model method of crime, which provides not only the commitment of certain criminal acts, but also recreates all system activity. The research of criminal activity is not limited to the items discussed. Any criminal activity occurs in a certain place at a certain time conditions, environment, and leads to a certain outcome (result).

Keywords: criminalistics, subject of criminal activity, object, reason, purpose, mechanism of criminal activity, time, place, instruments and facilities of commission of crime.

Надійшла до редакції 13.02.2013

М. І. Паславський

здобувач

(Львівський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 343.85

ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНОГО ОЗНАЧЕННЯ І ВЖИВАННЯ ТЕРМІНА «ПРОТИДІЯ ЗЛОЧИННОСТІ»

Розкрито значення різних термінів, якими в науковому світі визначено діяльність з протистояння держави організованій злочинності, та обґрунтовано доцільність вживання узагальненого терміна «протидія злочинності».

Ключові слова: організована злочинність, протистояння суспільства, боротьба із злочинністю, протидія злочинності, попередження, запобігання, профілактика.

Постановка проблеми. Організована злочинність в Україні є реальною силою, яка загрожує безпеці суспільства і держави, оскільки не тільки дестабілізує різні інститути громадського життя, але й намагається взяти на себе функції державного управління з метою впливу на прийняття рішень органами державної влади з вигодою для себе. Підвищення ефективності боротьби з нею є одним з найважливіших завдань, що впливає з оцінки сучасної кримінальної ситуації в країні.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Проблема реактування суспільства в особі уповноважених державою органів на існування та прояви організованої злочинності присвячено багато досліджень, зокрема наукові праці таких українських і зарубіжних учених, як П.П. Андрушко, О.М. Бандурка, А.А. Бова, В.О. Глушков, Л.Ф. Гула, Н.А. Гуророва, А.Н. Джужа, А.І. Долгова, А.П. Закалюк, В.П. Захаров, А.Ф. Зелінський, В.С. Зеленецький, І.І. Карпець, О.А. Кваша, Н.Й. Коржанський, Я.Ю. Кондратьєв, М.В. Корнієнко, А.Г. Лекарь, А.А. Музика, В.А. Навроцький, В.Л. Ортинський, В.В. Петров, Б.В. Романюк, Г.С. Саркісов, В.В. Скибицький, В.Я. Тацій, Н.І. Хавронюк, В.І. Шакун, В.В. Шендрик та ін. Аналіз наукових розвідок показав, що в українській юридичній науці є розбіжності у визначенні змісту і вживання термінів, якими окреслюється діяльність держави та її уповноважених органів проти організованої злочинності, а, відтак, і відсутність узгодженої наукової думки щодо можливості існування найбільш прийняттого терміна, який би в цілому вірно відображав зазначений вид протистояння.

Метою дослідження є уникнення суперечностей щодо об'єму та меж застосування термінів, якими визначається протистояння держави організованої злочинності та акцентування уваги науковців і дослідників на означенні такої діяльності саме терміном «протидія злочинності».

Виклад основного матеріалу. Реформування законодавства та самої системи органів внутрішніх справ України є невід'ємною частиною демократизації суспільства та побудови правової держави. За означеної моделі діяльності кожен оперативний підрозділ органів внутрішніх справ повинен захищати громадськість у цілому, нести перед нею відповідальність та бути їй підзвітним, а також діяти на випередження дій злочинців, тобто здійснювати ефективну попереджувальну діяльність [1, с. 5]. Успіх попереджувальної діяльності залежить від комплексу правових і організаційно-тактичних заходів, серед яких важливе місце займає удосконалення діяльності оперативних підрозділів органів внутрішніх справ.

Попередження – гуманний, дієвий і надійний засіб скорочення кількості порушень правових норм, оскільки воно пов'язане з такими заходами з боку держави і суспільства, які спрямовані не лише на виявлення і усунення причин і умов, що сприяють вчиненню правопорушень, а й на утримання людини від їх вчинення. Разом з тим попередження є складною формою боротьби зі злочинністю. Воно може призвести до бажаного результату лише тоді, коли правильно організоване і базується на наукових теоретичних основах [2]. Наукові дослідження в галузях кримінології та оперативно-розшукової діяльності засвідчують, що розвиток суспільних відносин

безпосередньо впливає на сферу попередження злочинів і правопорушень, а протидія злочинності – це справа всього цивілізованого суспільства [3].

Процес вироблення єдиної термінології щодо реакції держави та суспільства на організовану злочинність ще не завершився, тому навіть у науковій літературі часто вживаються як рівнозначні терміни: "попередження", "боротьба", "соціальний контроль", "управління", "протидія" [4, с. 135–191; 5, с. 21–46]. Представники споріднених правничих шкіл не знайшли уніфікованого підходу до визначення родової, термінологічної основи такої діяльності. Зазначена діяльність у науковій літературі називається по-різному, зокрема – «боротьба з організованою злочинністю», «протидія організованій злочинності», «запобігання організованій злочинності», «контроль над організованою злочинністю» тощо. Як вірно зазначив Г.С. Саркісов, множинність термінів сама собою говорить про нечіткі, а то й суперечливі уявлення стосовно понять, що, очевидно, є наслідком недостатньої розробки самої проблеми [6]. Доволі часто терміном «боротьба з організованою злочинністю» зовсім не охоплюються профілактичні заходи; термін «запобігання організованій злочинності» вживається як синонім терміна «контроль над організованою злочинністю». Серед кримінологів, фахівців з оперативно-розшукової діяльності боротьба зі злочинністю – це особливий вид взаємодії двох протилежних сторін, причому це не одnobічний вплив і саме тому організована злочинність суттєво впливає на соціальні процеси, у тому числі на процеси протистояння їй.

Боротьба із злочинністю – це активне зіткнення суспільства із злочинністю, а протидія – недопущення порушення закону. Запобігання злочинності – це здійснення економічних, політичних, ідеологічних, виховних, правових та інших заходів; це діяльність із виявлення і усунення причин злочинності, окремих видів та груп злочинів, конкретних злочинів, із недопущення завершення злочинів на різних етапах розвитку злочинної поведінки. [7]. Боротьба – це завжди активне протистояння протилежних інтересів, мета якого – панування одних над іншими [8].

Ми спробуємо проаналізувати існуючі погляди щодо визначення суспільної діяльності проти організованої злочинності, узагальнити їх та вирізнити найбільш прийнятний. Наукова новизна нашої спроби полягає у формулюванні авторської точки зору щодо назви та змісту зазначеної діяльності в рамках обраного напрямку дослідження.

Проблема термінологічного визначення такої діяльності є похідною від невирішеної загальної проблеми означення діяльності, спрямованої протистояти будь-яким проявам злочинності та її формам. Найбільш точно зміст цієї діяльності, як зазначає А. І. Долгова, відображає поняття «боротьба зі злочинністю». На її думку, воно, по-перше, охоплює вплив і на причини злочинності, і на саму злочинність, показує складний, об'ємний характер такого впливу; по-друге, підкреслює активний момент наступу на злочинність при її протидії [9, с. 27]. Об'ємність терміна «боротьба» свідчить про те, що він є лише однією зі складових частин протидії, яка підкреслює активну стадію наступу на злочинність і не може охоплювати решти напрямків. Для внесення чіткості необхідно звернутися до першопочаткового змісту

слів «боротьба» та «протидія». Термін «боротьба» визначається як активне протиборство, зіткнення між протилежними соціальними групами, станами, протилежними напрямками, течіями в суспільстві; діяльність, що має на меті подолати або знищити кого-, що-небудь. Відтак боротьба, як це впливає з визначення терміна «боротися», в кінцевому результаті передбачає або перемогу, або поразку [10, с. 220–221].

Боротьба зі злочинністю, на думку І. І. Карпеця, складається з таких елементів: 1) попередження злочинів; 2) їх розкриття; 3) розслідування кримінальних справ; 4) судового розгляду та покарання винних осіб; 5) перевиховання та виправлення засуджених; 6) нагляду за звільненими з місць позбавлення волі, проведення з ними спеціальної виховної роботи [11]. У свою чергу, «протидія» подається як дія, що спрямована проти іншої дії, перешкоджає їй. «Протидіяти» означає спрямовувати дію проти кого-, чого-небудь, діяти всупереч комусь, чомусь; спрямовуватися проти іншої дії [12, с. 317]. При цьому протидія не передбачає як результат обов'язкової перемоги чи поразки однієї із сторін. Спільним для цих понять є те, що вони спрямовані проти когось чи чогось. Але ця спрямованість має різні зміст і мету. Боротьбі притаманна активність, яка орієнтована на чітко визначений результат (на виявлення, локалізацію, знешкодження). Вона обмежена часом, обов'язково має завершитися на певному етапі.

Слід звернути увагу на ще один важливий і визначальний момент: «боротьба» і «протидія» не визнаються словами-синонімами. Синонімами слова «боротьба» є «війна», «наступ», «битва», «бій» [13, с. 85], а «протидіяти» – слова «протистояти», «протівитися», «протиборствувати» [14, с. 493–494]. Відтак можна зробити логічний висновок, що знищити організовану злочинність як явище неможливо. Тому в зазначеному напрямі боротьба з нею втрачає сенс, оскільки досягнути її кінцевої мети неможливо. Деякі автори вважають, що поняття «протидія злочинності» і «боротьба зі злочинністю» можуть використовуватися як тотожні, з усіма наслідками, що впливають у вигляді поширення ознак і характеристик [15, с. 11].

Розглянемо другий термін – попередження організованої злочинності. На погляд О. І. Пономарьова, зазначена діяльність складається з двох груп заходів – перша група являє собою профілактичні заходи, направлені на виявлення та усунення причин і умов організованої злочинності, які їй сприяють; другу групу заходів зорієнтовано на утримання громадян від учинення злочинів. Відмінність першої групи заходів від другої полягає в тому, що профілактичні заходи можуть застосовуватися як до вчинення злочинів, так і після – на стадії ресоціалізації засуджених. Реалізація другої групи заходів можлива до констатації факту організованої злочинної діяльності. Ефективність застосування названих заходів залежить від того, наскільки комплексно вони будуть застосовуватися, оскільки кожен із них доповнює інший [16, с. 102].

А.Ф. Зелінський належить до науковців, які переконані у загальності терміна «попередження злочинності», приймають його за родове поняття [17]. А.Г. Лекарь під поняттям «попередження» розуміє практичну діяльність не лише відповідних державних органів, а й громадськості щодо вияв-

лення осіб, які мають намір вчинити злочин, з метою недопущення реалізації цих намірів у злочинні дії [18]. У словнику оперативно-розшукових термінів попередження злочинів розглядається як «...комплекс оперативно-розшукових та інших заходів, спрямованих на виявлення і усунення причин та умов злочину, а також виявлення осіб, від котрих можливо очікувати скоєння злочину [19]. Відтак є очевидним, що термін «попередження» не може охоплювати всієї соціальної діяльності, спрямованої проти організованої злочинності. А тому він є лише одним із важливих напрямів протидії, наповнює змістом визначення цієї діяльності.

Окремі дослідники вважають найбільш загальним терміном визначення досліджуваної діяльності з протистояння держави організованій злочинності – «запобігання злочинності». С.С. Малигін та А.Є. Чечетін запобігання злочину визначають як виявлення осіб, що перебувають на стадії формування задуму щодо скоєння злочину, та недопущення реалізації їх задуму. Припинення злочину, на їхню думку, – це виявлення осіб, що намагаються вчинити злочин, тобто недопущення скоєння злочину на стадії замаху на нього. «Завдання запобігання злочинам (включаючи завдання щодо припинення) полягає у застосуванні оперативно-розшукових заходів, спрямованих на недопущення здійснення протиправних діянь або усунення причин і умов, що сприяють їх здійсненню. Способи припинення злочинів залежать від конкретних обставин і можуть бути різними: порушення кримінальної справи, затримання на місці злочину, застосування кримінально-процесуальних запобіжних заходів. Саме поняття припинення злочинів означає вживання оперативно-розшукових заходів до конкретної особи або групи осіб з метою створення умов, що перешкоджають продовженню початого злочину» [20].

Я. Ю. Кондратьєв розглядає профілактику, попередження, припинення та розкриття злочинів як стадії, етапи, що складають зміст головного напрямку боротьби – запобігання злочинам [21].

З таким твердженням не погоджується В.В. Шендрік, який вважає, що запобігання злочину є доволі вузьким поняттям і не може охоплювати поняття попередження та профілактики [1, с. 16].

М.І. Мельник та М.І. Хавронюк дають визначення запобіганню злочинності – як здійснення економічних, політичних, ідеологічних, виховних, правових та інших заходів; це діяльність по виявленню та усуненню причин злочинності, окремих видів та груп злочинів, конкретних злочинів, по недопущенню завершення злочинів на різних етапах розвитку злочинної поведінки [22].

О. Ключєв запобіганням злочину вважає вжиття необхідних заходів недопущення вчинення правопорушень, встановлення осіб, які намагаються скоїти правопорушення, та вжиття до них певних заходів з метою недопущення реалізації її протиправних намірів [23].

Наведемо для прикладу інше поняття, яке іноді зустрічається в науковій літературі, – контроль над злочинністю. Термін «боротьба» охоплює лише одну із сторін реакції суспільства на злочинність – репресивну. «Соціальний контроль» та «контроль злочинності» є близькими до терміна

«управління злочинністю» [24, с. 101–112; 25; 26, с. 12–13], саме вони відображають діяльність держави і суспільства не тільки до осіб, що вчиняють злочини, але й самої злочинності, що є невід'ємною ознакою суспільних відносин. Загальноприйнятим у кримінології є визначення контролю за злочинністю як суспільного механізму, що стимулює дотримання норм права в поведінці громадян, послаблення причин вчинення злочинів, зменшення небезпеки злочинності.

Вважаємо, що поняття «контроль над злочинністю» є недостатньо обґрунтованим для позначення досліджуваної діяльності, оскільки цей термін не найбільш точний для означення того змісту, який у нього вкладається окремими авторами. Термін «контроль над злочинністю» визначається за допомогою понять, які в оперативно-розшуковому аспекті претендують на самостійне застосування. Зазначений термін не охоплює всіх напрямків антикриміногенної діяльності.

Протидія організованій злочинності, на думку Ю. Б. Мельникова, являє собою ціленаправлений вплив на причини та умови, які її породжують і впливають на її розвиток, вплив на неї як на негативне явище з метою недопущення членами організованих злочинних груп учинення злочинів та її самодетермінація, зокрема у правоохоронну діяльність з розкриття і попередження злочинів, учинених організованими злочинними групами, виявлення винних та їх покарання [27, с. 25].

Процес протидії транснаціональній організованій злочинності, як пише І. В. Годунов, являє собою регламентовану нормами права діяльність державних, муніципальних органів, а також недержавних організацій, направлену на попередження, виявлення і припинення транснаціональних злочинів [28, с. 217]. Автор не згадав загальносоціальне попередження, яке не визначається на законодавчому рівні.

Протидію організованій злочинності О. І. Пономарьов визначає як історично сформовану систему заходів політичного, соціально-економічного, інформаційно-пропагандистського, організаційного, правового та іншого характеру, направлену на виявлення, попередження та усунення об'єктивних і суб'єктивних причин і умов, що породжують і сприяють організованій злочинності, припинення організованої злочинної діяльності, а також мінімізацію наслідків її діяльності, що здійснюються ціленаправленою діяльністю всіх інститутів суспільства. Ця протидія, на думку автора, повинна відповідати таким ознакам: заходи політичного, соціально-економічного, інформаційно-пропагандистського, організаційного, правового та іншого характеру повинні мати системний характер, що проявляється в постійності їх виконання і взаємозв'язку між собою; протидія організованій злочинності повинна бути направлена на виявлення, попередження та усунення об'єктивних і суб'єктивних причин та умов, що породжують і сприяють організованій злочинності, припинення організованої злочинної діяльності, а також мінімізацію наслідків її діяльності. Мінімізація наслідків діяльності організованої злочинності передбачає собою низку заходів, направлених на відновлення порушених прав; у реалізації зазначених заходів повинні бути задіяні всі інститути суспільства. Для якісної протидії органі-

зованій злочинності в теперішній час необхідний новий підхід до консолідації держави і громадського суспільства [16, с. 102–103].

О. М. Бандурка та О. М. Литвинов зазначають, що протидія злочинності – це особливий інтегрований, багаторівневий об'єкт соціального управління, який складає різноманітна за формами діяльність відповідних суб'єктів (державних, недержавних органів та установ, громадських формувань та окремих громадян), які взаємодіють у вигляді системи різнорідних заходів, спрямованих на пошук способів, засобів та інших можливостей ефективного впливу на злочинність із метою зниження інтенсивності процесів детермінації злочинності на всіх рівнях, нейтралізації дії її причин та умов для обмеження кількості злочинних проявів до соціально толерантного рівня [29, с. 44–45]. Ми погоджуємося з думкою авторів і вважаємо, що таке визначення найбільш повно відображає зміст суспільного (державного) спротиву організованій злочинності.

Організована злочинність виступає тим негативним соціальним явищем, метою якого є перешкоджання позитивному державному впливу на управлінські структури суспільства. Також вона є невід'ємною частиною суспільства, а тому найбільш прийнятним для визначення реакції держави на організовану злочинність є термін «протидія». На підтвердження зазначеного можна навести вислів Е. Феррі, що «...сили природи не можна подолати інакше, ніж протиставивши їм інші сили природи, протилежні чи відмінні від них». Ось чому криміналіст-соціолог, відкинувши безплідну ілюзію, що злочин народжується із вільної думки, насамперед, «старається визначити напрям і інтенсивність сил, які продукують злочин, щоб потім протиставити їм інші суспільні сили, що охороняють право, підтримують законну діяльність і чесну працю» [30, с. 174]. Організована злочинність є найнебезпечнішим видом професійної злочинності, оскільки вона виступає каталізатором відносин, які складаються поміж кримінальних елементів, їх об'єднує, направляє та контролює, змушуючи ефективніше проводити злочинну діяльність. На думку фахівців, вона має форму піраміди, де на її вершині перебувають корумповані чиновники, в середині — тіньовики-господарники, а в основі — кримінальні елементи. Ці три групи тісно пов'язані між собою [31, с. 11].

Протидія організованій злочинності здійснюється у трьох напрямках: шляхом використання превентивного і виховного впливу кримінального законодавства; застосуванням кримінально-правових норм; спеціальним кримінологічним попередженням злочинності (профілактикою, запобіганням реально можливим злочинам та припиненням розпочатої злочинної діяльності) [32, с. 5].

Ряд дослідників указують, що протидія організованій злочинності охоплює три сфери суспільних відносин: загальна організація протидії злочинності – це сукупність організаційних (облік, реєстрація), управлінських (прогнозування, планування, координація, визначення стратегії і тактики), профілактичних (реалізація програм і планів, здійснення профілактичних заходів), контрольних (вивчення практики, встановлення тенденцій злочинності) та інших дій різноманітних органів та установ, які взаємоді-

ють для досягнення спільних результатів; правоохоронна діяльність – система заходів з реалізації правоохоронних та/або правозастосовних функцій державними органами, громадськими організаціями чи громадянами; попередження злочинності – це здійснення спеціальними суб'єктами передбачених законом заходів для недопущення розвитку злочинного наміру на попередніх стадіях учинення злочину, виявлення ознак скоєних злочинів, установлення осіб, які їх скоїли, притягненню цих осіб до відповідальності, відновлення порушених прав, свобод і законних інтересів громадян та відшкодування збитків від злочинних дій [29, с. 45].

Таким чином, ефективність протидії організованій злочинності значною мірою залежить від того, наскільки різнопланово і комплексно здійснюється підхід до цієї вельми складної та актуальної проблеми. Активна протидія організованій злочинності на загальносоціальному, спеціально-кримінологічному, оперативно-службовому рівнях профілактики при чіткій взаємодії всіх її суб'єктів, тісному міжнародному співробітництві у цій сфері дасть змогу значно скоротити всілякі прояви організованої злочинності та мінімізувати її небезпеку та негативні наслідки для суспільства.

Висновок. Розглянувши співвідношення понять «боротьба зі злочинністю», «запобігання (попередження) злочинності», «наступ на злочинність», «контроль над злочинністю» із протидією злочинності, можна цілком обґрунтовано констатувати, що змістовний, логічний та семантичний аналіз дають підстави стверджувати, що найбільш адекватним термінологічним позначенням суспільної діяльності, спрямованої проти організованої злочинності, є протидія організованій злочинності. Використання уніфікованого поняття дозволить усунути неоднозначності й суперечності в розумінні окремих проявів та протиправної діяльності організованих злочинних груп у цілому.

Бібліографічні посилання

1. Шендрік В.В. Теорія і практика попередження злочинів оперативними підрозділами ОВС України : монографія / В.В. Шендрік. – Д., 2012.
2. Профилактика правонарушений : учеб.-метод. пособие / науч. ред. А.К. Мишин. – Казань, 1989.
3. Холыст Б. Криминология. Основные проблемы / Б. Холыст; под. ред. Н.А. Стручкова. – М., 1980.
4. Бова А.А. Організована злочинність: спроба структурно-функціонального аналізу // Проблеми боротьби з корупцією, організованою злочинністю та контрабандою : міжвідомчий наук. зб. – Т. 22. – К., 2001.
5. Проблеми боротьби з організованою злочинністю в регіоні (на матеріалах Харківської та Полтавської областей). – Х., 1999.
6. Саркисов Г.С. Социальная система предупреждения преступности / Г.С. Саркисов. – Ереван, 1975.
7. Криминология : учеб. для юрид. вузов / под общ. ред. А.И. Долговой. – М., 1999.
8. Юридична енциклопедія : в 6 т. / голов. ред. кол. Ю. С. Шемшученко. – К., 1998–2004. – Т. 1 : А – Г. – 1998.
9. Криминология : учебник для юрид. вузов / под общ. ред. А. И. Долговой. – М., 1997.
10. Словник української мови. – Т. 1. – К., 1971.
11. Карпец И.И. Проблема преступности / И.И. Карпец. – М., 1969.

12. Словник української мови. – Т. 8. – К., 1977.
13. Словник синонімів української мови. – Т. 1. – К., 1999.
14. Словник синонімів української мови. – Т. 2. – К., 2000.
15. Давыденко Л. М. Противодействие преступности: теория, практика, проблемы : монография / Л. М. Давыденко, А. М. Бандурка. – Х., 2005.
16. Пономарев А. И. Организованная преступность: особенности противодействия на федеральном и региональном уровнях : монография / под ред. Н.А. Лопашенко / А. И. Пономарев. – М., 2010.
17. Зелинский А.Ф. О некоторых вопросах предупреждения преступлений / А.Ф. Зелинский // Вопросы уголовного права : сб. науч. ст. – М., 1968.
18. Лекарь А.Г. Профилактика преступлений. – М., 1972.
19. Оперативно-розыскная деятельность органов внутренних дел. Термины и определения : учеб. пособие. – К., 1988.
20. Малыгин С.С. Основы оперативно-розыскной деятельности : курс лекций / С.С. Малыгин, А.Е. Чечетин. – Екатеринбург, 2001.
21. Кондратьев Я.Ю. Теоретичні, правові та оперативно-тактичні засади запобігання злочинам оперативними підрозділами кримінальної міліції : монографія / Я. Ю. Кондратьев. – К., 2004.
22. Мельник М.І. Суд та інші правоохоронні органи. Правоохоронна діяльність : закони і коментарі : навч. посібн. / М.І. Мельник, М.І. Хавронюк. – 2-ге вид., випр. і доп. – К., 2001.
23. Ключев О. Розмежування запобіжної профілактики і профілактичної діяльності органів внутрішніх справ / О. Ключев // Право України. – 2005. – № 3.
24. Корнієнко М.В. Особливості розвитку і сучасний стан організованої злочинності в Україні// Проблеми боротьби з корупцією, організованою злочинністю та контрбандою : міжвідомчий наук. зб. – Т. 22. – К., 2001.
25. Graham J., Bennet T. Crime Prevention Strategies in Europe and North America. – Helsinki, 1995.
26. Шестаков Д. А. Об управлении преступностью //Проблемы совершенствования использования уголовных наказаний /под ред. А.И. Васильева. – Рязань, 1992.
27. Мельников Ю. Б. Противодействие организованной преступности и роль прокуратуры в этом процессе : дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Ю. Б. Мельников. – Владивосток, 2002.
28. Годунов И. В. Противодействие организованной преступности / И. В. Годунов. – М., 2003.
29. Бандурка О. М. Протидія злочинності та профілактика злочинів : монографія / О. М. Бандурка, О. М. Литвинов. – Х., 2011.
30. Ферри Э. Уголовная социология. – М., 1908.
31. Коций В. Три кита организованной преступности // Финансовая Украина. – 1996. – 3 сент. – С. 11.
32. Литвак О.М. Державний вплив на злочинність: кримінол.-прав. дослідж. – К., 2000.

Паславский М.И. Исследование терминологического определения и употребления термина «Противодействие преступности». Раскрыто значение разных терминов, которыми в научном мире обозначена деятельность по противостоянию государства организованной преступности, и обоснована целесообразность употребления обобщенного термина «противодействие преступности».

Ключевые слова: *организованная преступность, противостояние общества, борьба с преступностью, противодействие преступности, предупреждение, предотвращение, профилактика.*

Paslavsky M.I. Research of terminological definition and use of the term "counteraction against crime". The effectiveness of counteraction against organized crime largely depends on how versatile and comprehensive approach is made to this very difficult and urgent problem. Active counteraction against organized crime on general social, special criminological, operational-search levels of prevention in strict interaction of all its subjects, close international cooperation in this area will help to significantly reduce the various

manifestations of organized crime and minimize its risks and negative consequences for society.

Examined the correlation between the concepts "fight against crime", "prevention crime," "offensive against crime", "crime control" with the counteraction against crime, the author stated that meaningful, logical and semantic analysis gives reason to believe that the most appropriate terminology designation social activities against organized crime is to counteract against organized crime. The use of a unified concept will allow to eliminate ambiguity and contradictions in understanding of some displays and illegal activities of organized criminal groups in general.

Keywords: *the organized crime, opposition of society, fight against criminality, counteraction of criminality, warning, prevention, prophylaxis.*

Надійшла до редакції 13.02.2013

С.А. Савенко
здобувач
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 343.985

ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Проаналізовано окремі аспекти оперативно-розшукового забезпечення судового розгляду. На основі аналізу матеріалів практики та наукової літератури визначено основні напрями діяльності оперативних підрозділів під час співпраці з прокурором у стадії судового розгляду.

Ключові слова: *оперативно-розшукове забезпечення, державне обвинувачення, судовий розгляд.*

Постановка проблеми. Центральною частиною судового провадження є судовий розгляд, що особливо актуалізує наукове дослідження оперативно-розшукового забезпечення цієї стадії кримінального провадження. У раніше чинному КПК України законодавець виокремлював самостійну стадію судового розгляду – судове слідство. Прийнятий Кримінальний процесуальний кодекс України не виокремлює судове слідство в самостійну стадію судового розгляду. Водночас аналіз норм КПК України свідчить, що значна кількість процесуальних заходів та слідчих дій, які були характерними для судового слідства, знайшли закріплення у законі, що потребує їх дослідження у контексті нової пізнавальної ситуації.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Зважаючи на спільність окремих процесуальних заходів як для стадії судового слідства, так і для сучасної стадії судового розгляду, на нашу думку, заслуговують на увагу напрацювання вчених щодо судового слідства. Цьому питанню присвячено наукові праці К. В. Антонова, О. М. Бандурки, Р. С. Белкіна, В. Д. Берназа, Ю. М. Грошевого, Е. О. Дідоренка, В. С. Кузьмічова, М. А. Погорецького, М. В. Салтевського, О. П. Снігерьова, С. М. Смокова, М. Є. Шумило та інших науковців.